

REGION
KRONOBERG

Susann Sward

Människorätts- och barnrättsstrateg

susann.sward@kronoberg.se

Barns och ungas åsikter om skolbussen

2022-05-25

www.regionkronoberg.se

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
OM UNDERSÖKNINGEN.....	2
ELEVERS KOMMENTARER OM SKOLBUSSARNA	3
Lättare att komma in och ut.....	3
Bälten	3
Förbättra skolbussarna	4
Säker på- och avstigning	4
ORDNINGSFRÅGOR.....	5
Trängsel in och ut ur bussen.....	5
Under själva bussresan	5
ELEVERNAS KOMMENTARER OM FÖRAREN.....	6
Hjälp till med ordningen på bussen	6
Elevernas tips till förare	7
UPPLEVD TRYGGHET PÅ SKOLBUSSEN	9
Förslag för att öka tryggheten på skolbussen.....	10
Önskemål kring elevernas egna beteende	11
FÖRSLAG FÖR ATT GÖRA SKOLBUSSEN BÄTTRE	12
ÖNSKELISTA OCH FÖRSLAG INFÖR FRAMTIDEN	13

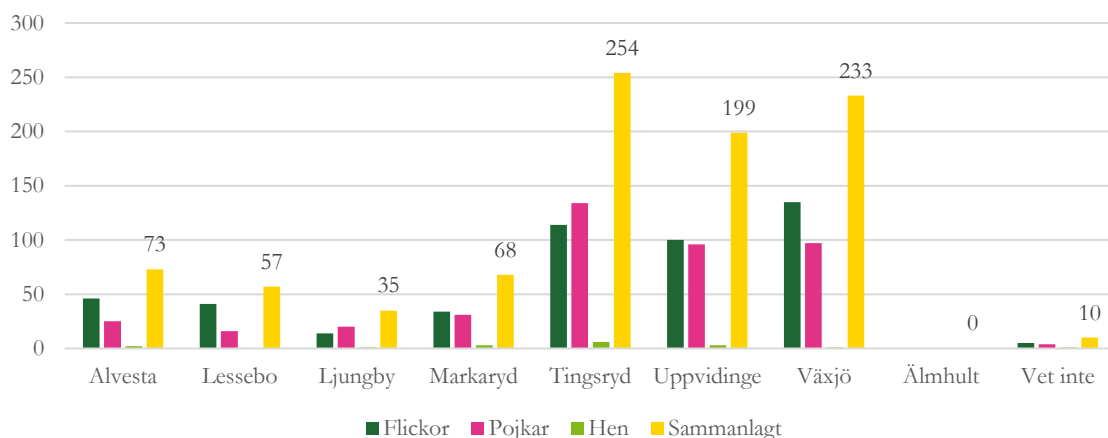
Om undersökningen

Denna undersökning genomfördes under april-maj 2022 och i länets 8 kommuner. Enkäten skickades ut både som dokument och som QR-kod/länk till den i kommunen som hanterar skolbussfrågor. Enkäten har distribuerats till alla elever, med uppmaning att de som åker skolskjuts ska besvara enkäten, via deras hemkommuner, t.ex. via digitala kommunikationsplattformar.

Sammanlagt har 929 barn och unga svarat på enkäten, varav 489 flickor, 423 pojkar och 17 som identifierade sig som hen. En analys visar att det inte finns några markanta skillnader i hur flickor och pojkar har svarat så svaren redovisas samlat nedan.

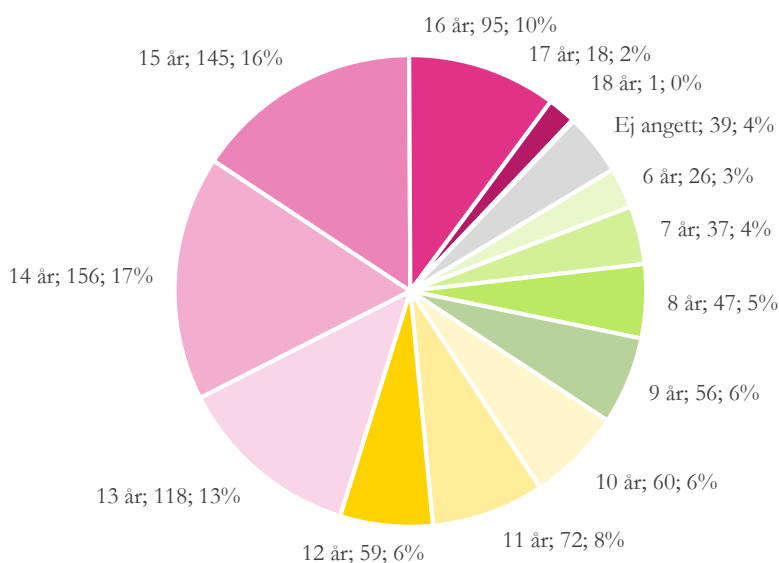
Det har varit olika många elever som deltagit från kommunerna och det saknas svar från de barn som åker med skolbussen i Älmhult.

Antal elever fördelade på kommun och kön

Ungefär 1/5 av eleverna går på lågstadiet och 1/5 går på mellanstadiet. Ca 3/5 är tonåringar på högstadiet och gymnasiet. Elevernas åldrar vid denna undersökning:

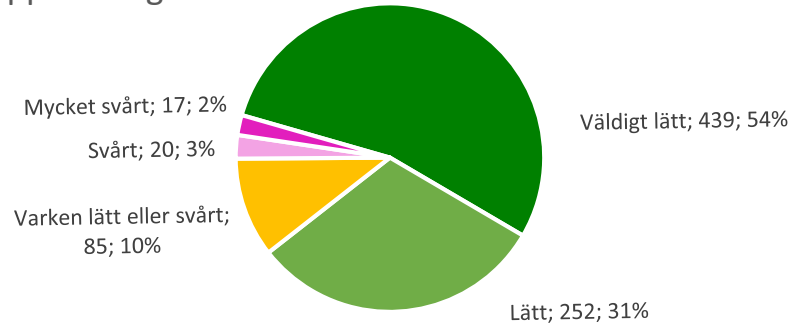
Ålder på eleverna

Elevers kommentarer om skolbussarna

På frågan om hur lätt eleverna uppfattar att det är att komma in och ut ur skolbussarna svarar 85% att det är lätt eller väldigt lätt. Var tionde elev anser att det varken är lätt eller svårt att ta sig in och ut ur skolbussen. Runt 5% uppger att det är svårt eller mycket svårt att komma in och ut ur skolbussen.

Elevers uppfattning av hur lätt det är att komma in i skolbussarna

Lättare att komma in och ut

"Bussen kan sänkas i fronten o mindre höga trappsteg behövs- det behöver inte vara så trångt - då man skall gå längre bak i bussen."

"Jag tycker att det kan vara automatiska dörrar för jag kan inte stänga dörren på bussarna."

De flesta av oss elever har inga problem att ta sig in och ut ur skolbussarna. Det finns några som tycker att det borde bli lättare att ta sig in och ut ur fordonen. Våra förslag är bland annat:

- Gör trappstegen lägre.
- Gör trappstegen mindre branta.
- Använd bussar som kan "niga" och minska avståndet till det första steget.
- Gärna bredare utgångar och bredare trappor.
- Se över de hårda kanterna på trappstegen.
- Se till att dörrarna är tillräckligt höga så att vi slipper ducka för att inte slå i huvudet.
- Använd inte fordon med tunga dörrar som är svåra för oss att öppna.
- Om dörren är tung vill vi kunna trycka på en knapp för att öppna den.

Bälten

Vi tycker för det mesta att det är viktigt med bälten. Vi vill därför att:

- Föraren ser över fordonen så att alla bälten fungerar och inte fastnar.
- Att bälten som används är lätta för oss att knäppa och knäppa upp på egen hand.
- Att föraren hjälper oss med bälten om vi inte klarar det själva.

Förbättra skolbussarna

"Jag tycker att ni får byta ut alla busar och skaffa nya. Iallafall städa dom oftare för dom är så himla äckliga."

"Jag tycker det fungerar bra, men det luktar lite illa i bussen ibland, och en bussförare luktar rök ibland."

"Det finns inga platser på bussen, vi var tvungna att åka 7 st i ett fyramannasäte en gång, skaffa fler busar för det är helt sinnessjukt att man ska behöva vara rädd för att åka buss pga. att man inte har en plats. Fruktansvärt otrevligt och oerhört ovälkomnande! Dessutom är det farligt."

"Att man får en buss som kan ha alla som ska åka bussen i den samtidigt så man slipper sitta ute i -6 grader i snön i 30-50 min för att du är tvungen att åka andra runda, för att alla får "inte" plast på bussen."

"Ha inte knapparna i taket. De yngre barnen måste, i farten, knäppa upp sig och ställa sig uppe på sina säten. Vid en eventuell krock eller för snabb bromsning kan dessa då göra sig allvarligt illa."

Vi har följande förslag på hur skolbussarna kan bli bättre:

- Se till att skolbussarna är tillräckligt stora för att rymma alla oss som ska åka med.
- Vi vill gärna åka med fräscha skolbusar. Se till att de är städade och att soptunnorna är tömda.
- Vi gillar rena och sköna säten.
- Se till att ventilationen fungerar, särskilt om det är varmt och vi är många som åker.
- Se till att det är lagom varmt, vi gillar varken att frysa eller svettas.
- Vi vill gärna ha laddningsuttag vid varje säte så att vi kan ladda våra mobiler.
- Vi vill ha gratis wifi, utan lösenord, i alla skolbusar.

Säker på- och avstigning

"Stanna bussen på ett säkert sätt. Nu stannar bussen mitt i vägen och jag måste gå över vägen för att komma in i bussen."

"Det vore också skönt att slippa ha av- och påstigning ute på 90-vägen."

Vi vill gärna att på- och avstigningar blir säkrare:

- Vi föreslår tillräckligt stora utrymme vid skolan där vi ska gå på skolbussen.
- Skylta tydligt så att vi vet att vi går på rätt skolbuss.
- Det är viktigt för oss att vi känner oss säkra där vi går på och av skolbussen, även när det är på större och livligt trafikerade vägar.

Ordningsfrågor

Många av kommentarerna från oss elever rör ordningen på bussen. När det blir stökigt och bråkigt trivs vi inte på skolbussen. Det är även svårt för oss att säga till varandra, många av oss lyfter fram att vuxna måste hjälpa till.

Trängsel in och ut ur bussen

"Jag tycker att det är väldigt trångt mellan sätena (mittenraden). Man kommer inte framåt i bussen. Man skulle kunna göra gången lite större."

"Inte trängas så mycket eller sätta en sån man blippar korten på där bak också."

Vi föreslår följande:

- Bussarnas gångar får gärna vara bredare.
- För att det ska fungera behöver vi ta det lugnt, vänta på vår tur och inte knuffas eller trängas.
- Alla väskor måste hållas borta från gången.
- Vuxna behöver ha koll så att ingen tränger sig före.
- De som ska in på bussen måste vänta tills alla som ska gå ut har lämnat bussen.
- Alla måste sitta ner till bussen har stannat.
- När det är möjligt bör chauffören öppna dörrarna både bak och fram för att underlätta för oss att komma in och ut ur skolbussen.

Under själva bussresan

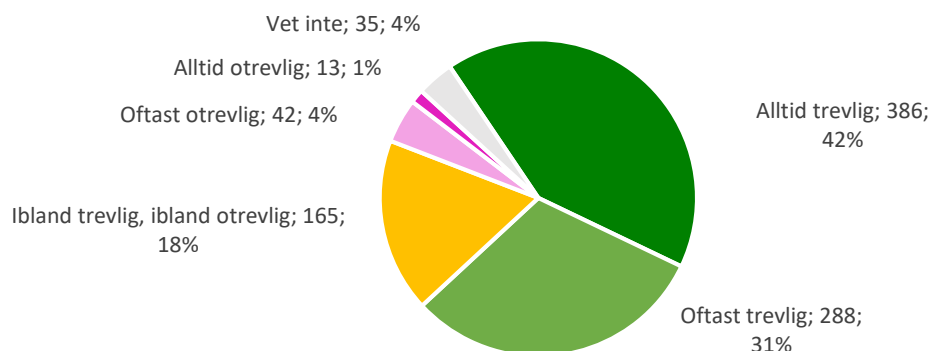
Många av våra kommentarer handlar om hur ordningen på skolbussen behöver vara under färden. Vi nämner bland annat:

- Det måste finnas plats för alla att sitta ner, ingen ska behöva stå upp.
- Hellre en buss för mycket än att alla elever inte får sittplats.
- Det känns otryggt när det sitter för många elever på varje säte eller när några av oss måste stå upp under resan.
- Det ska vara tydligt att vi inte får ta upp en ledig plats med kläder eller väskan.
- Ingen ska få springa i gången under resan.

Elevernas kommentarer om föraren

Eleverna fick frågan om förarnas bemötande. Majoriteten, 73%, ansåg att föraren alltid eller oftast är trevlig. Runt 5% anser att förare oftast eller alltid är otrevliga. Runt var femte elev anser att föraren ibland är trevlig och ibland otrevlig.

Elevers uppfattning av hur trevliga förarna är

"Han gillar jag jättemycket eftersom han alltid är snäll. Så det finns inget att klaga på!"

"Vår busschaufför är väldigt duktig på att få alla elever att känns sig bekväma."

"Chauffören på morgonturen (oftast samma) är väldigt trevlig och omtänksam, kör i ett lugnt och behagligt tempo. Chaufförerna på hemresan är väldigt olika, en del kör väldigt fort, är otrevliga, vet inte rundan och har inte koll på var man ska av. Chauffören bör hälsa och kolla av att man kommit på rätt buss och ta reda på vad man heter så de vet var man ska av. De har ett serviceyrke och bör bete sig och köra på ett yrkesmässigt sätt. Finns inget värre än att åka med någon okänd person på småvägar som kör alldeles för fort och man inte vågar säga något."

"Jag tycker att förarna ibland kan vara otrevliga och stressade. Vissa kör väldigt fort och andra är relativt otrevliga mot eleverna som åker. Så de är inte så svårt att förändra bemötandet och att tänka på att inte köra så fort som de gör."

"Tycker det är självklart att man ska vara trevlig. Även om man har en dålig dag behöver man inte ta ut det på andra, det påverkar våran dag också. Tycker även som vuxen att man ska kunna vara trevlig mot barn. Det räcker med ett hej och ett leende."

Hjälp till med ordningen på bussen

Eleverna lyfter å ena sidan att föraren inte ska bli irriterad och arg i onödan på eleverna. Å andra sidan vill de gärna att en vuxen hjälper till att hålla ordning och ser till att inga elever mobbas eller far illa.

"Att inte bli arg om man skulle råka göra fel utan att prata till eleverna med en bra ton."

"De som åker buss kan ju uppföra sig å sitta ordentligt så slipper han (föraren) bli arg. Men de som kör kan ju oxå inse att de jobbar med barn å barn låter."

"Ha lite koll på de barnen som inte är så snälla mot en del av oss. Säg till dem."

Vi önskar att föraren har koll på vad som sker i skolbussen. Många av oss önskar att föraren säger till när:

- elever inte har bälte på sig
- eleverna springer runt i bussen
- elever retar eller mobbar någon

Elevernas tips till förare

De flesta av oss är väldigt nöjda med våra förare och tycker att allt fungerar jättebra som det är. Det finns samtidigt många kommentarer som visar på att det finns saker som kan förbättras och här är våra tips till förarna:

- Hälsa på oss när vi stiger på bussen. Säg hejdå när vi går av bussen.
- Le och se vänlig ut.
- Lukta gott. Vi gillar inte lukten av svett, rök eller för stark doft.
- Var vänlig och snäll. Skrik inte åt oss, även när vi är stökiga eller det blir trångt på vägen in och ut ur bussen.
- Prata gärna med oss. Och svara när vi frågar dig om något.
- Hjälp till om vi behöver stöd. Men fråga gärna hur vi vill bli hjälpta. Vi kan ofta mycket själv och vill klara så mycket vi kan på egen hand.
- Visa respekt för oss. Vi är barn i olika åldrar men vi vill inte bli behandlade på fel sätt, t.ex. när någon säger "lilla gumman" på ett sätt som känns nedvärderande.
- Förare ska kunna bra svenska så att vi känner oss trygga när vi har frågor eller vill försäkra oss om att bli avsläppta på rätt ställe.
- Prata inte i mobiltelefon när du kör. Och om du måste prata i mobilen, använd inte högtalarfunktionen så att vi måste lyssna på ditt samtal.
- Förstå att vi har rätt till skolskjuts och att du inte kan hota med att du inte kommer att stanna och släppa på eller av oss på de ställen vi ska gå av och på.
- Om bussbiljetter krånglar är det oftast inte vårt fel, då behöver du vara vänlig och förstående och inte bli irriterad eller arg.
- Om du har en dålig dag och är på dåligt humör får du gärna behålla ditt dåliga humör för dig själv – annars påverkar du även våra humör.
- Håll dig till tidtabellen och kör inte innan avgångstid för då kan vi missa bussen.
- Om du har blivit sen, var vänlig och be om ursäkt eller förklara varför. Då förstår vi bättre och det blir bättre stämning på bussen.
- Var tydlig med var bussen stannar, och om det är möjligt stanna bussen där vi står och väntar. Stanna inte flera meter bort om det inte finns särskilda skäl till det. Förklara i så fall så vi förstår var vi ska stå nästa gång.

Upplevd trygghet på skolbussen

4 av 5 elever känner sig alltid eller oftast trygga när de åker med skolbussen. Runt 5% känner sig oftast eller alltid otrygg under färden med skolbussen. Ytterligare 12 % av eleverna känner sig ibland trygg och ibland otrygg.

"Han kör alldeles för fort. En gång när hans mobil ringde så sträckte han sig till handskfacket och då vinglade bussen över på andra sidan."

"Vissa kör snabbt, en gasar ännu mer... Bussen kränger i kurvorna. Tar ut kurvorna jättemycket, är nära bilar osv. "

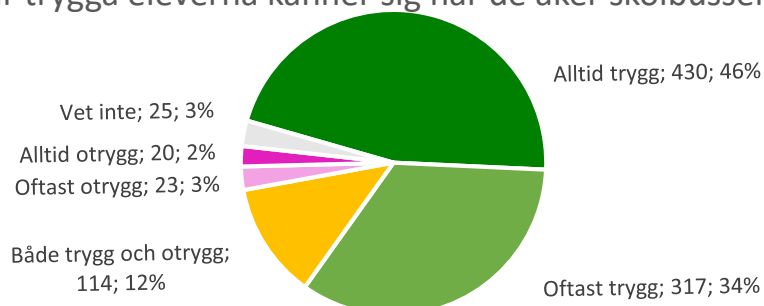
"När jag åker med den stora bussen som jag oftast gör känner jag mig alltid trygg. När jag åker den lilla bussen är jag inte så trygg för jag är rädd att dom ska glömma släppa av mig."

"Om jag inte har något syskon med mig, och ska trycka på knappen för att stanna bussen, måste jag komma på i förväg att det snart är min tur att gå av. Då måste jag knäppa upp bältet och sen måste jag klättra upp och ställa mig på sätet, och det är vingligt för bussen kör snabbt och över en bro på väg 126 när det är min tur att trycka på knappen. Många busschaufförer vet att jag ska av på min gata, men om jag chansar på att inte trycka på knappen och bussen inte stannar så är det mitt fel och då får bussen lov att stanna mitt ute på vägen och släppa av mig var som helst och så måste jag hitta hem. För det sa hon på kommunen som bestämmer om skolbussen när vi hade blivit avsläppta i skogen en gång när vi missade att trycka på knappen i tid."

"De som kör skolbuss arbetar (förutom med att köra ett fordon) faktiskt med barn. Detta är något som det borde läggas lite mer vikt på vid rekrytering/utbildning. Många busschaufförer pratat med barnen som om det vore andra vuxna eller säger saker till barnen som de absolut inte ska behöva höra. Tex angående rutter, vägars kvalitet etc. Barnen kan ska inte behöva ta ansvar för att information ska nå vårdnadshavarna."

"Jag vill ha en chaufför som är glad och som hjälper till och inte luktar cigarettrök."

Hur trygga eleverna känner sig när de åker skolbussen

Förslag för att öka tryggheten på skolbussen

De allra flesta av oss känner oss trygga på skolbussen. Vi har skrivit många kommentarer om hur vi önskar att våra resor med skolbussen ska kännas än tryggare. Det här är de vanligaste kommentarerna som vi har lyft:

- Anställ bra förare och låt inte dåliga förare köra oss.
- Låt oss få samma förare så att vi lär känna varandra.
- Kör inte för fort! Vi blir både rädda och åksjuka.
- Kör inte så fort att du måste panikbromsa.
- Kör bara om andra bilar om du måste och då på ett säkert sätt så att vi inte blir oroliga.
- Prata inte i mobilen när du kör.
- Spela inte spel i mobilen när du kör.
- Ha koll på vart du ska köra. Använd gärna en GPS så att du hittar rätt. Vi blir oroliga om du förväntar dig att vi elever ska veta hur du ska köra hem oss.
- Ha koll på vilka barn som ska av på vilka hållplatser. Det är lätt att somna efter en lång skoldag, särskilt om bussresan tar tid. Hjälp oss så att vi inte missar vårt stopp.
- Kör inte innan vi alla har hunnit sätta oss. Det är väldigt läskigt att bussen börjar köra innan vi sitter och har knäppt våra bälten.
- Om vi trycker för att vi ska av, vill vi att du stannar. Detta gäller även om andra elever har bus-tryckt tidigare, för vi ska inte drabbas av att andra inte kan sköta sig.
- Se så att vi använder bilbälte och hjälp oss med bältet om vi ber om det. Ge oss också tillräckligt med tid för att ta oss ur bältet för att kunna trycka på stanna-knappen och ta oss ur bussen.
- Tänk på att vissa av oss elever blir oroliga av nyheter som handlar om krig och elände så du kan kanske hellre spela musik.
- Om du har på musik så vill vi gärna höra i hela bussen. Gärna musik som vi elever tycker om.
- Om vi tycker att det är varmt i bussen och ber dig sätta på AC:n så vill vi att du gör det.
- Se till så att alla barn har hunnit lämna skolbussen innan du kör vidare. Fråga om det är nån kvar i bussen så att du vet säkert.
- Drick aldrig alkohol när du ska köra skolbussen. Vi skulle tycka att det kändes tryggt med ett alkolås på alla fordon vi åker med.
- Om den buss som vi elever tar till skolan även tar upp vanliga passagerare vill vi att föraren inte släpper på personer som är berusade.

Önskemål kring elevernas egna beteende

"Jag vill att alla ska ha på sig bälte så vi inte dör när de flyger fram om det blir en krock. Det sitter tre st. på samma säte och de kastar pappers och plastbitar på alla andra."

"Känner en oro för att hitta en plats att sitta på. Detta gäller både till skolan och hem från skolan. Stiger på bussen sent på skolturen på morgonen samt blir släppt sent ibland från lektionen när man ska hem så många platser är redan upptagna. Eleverna sitter en och en ytterst på tvåsätena. Känns jobbigt att fråga om man får sitta där för först ska den som sitter där säga ok och ta bort sin väska så att man kan hoppa in vid fönstret. Kan kännas otryggt att sitta längst bak där de äldre barnen sitter."

"Det kan vara jobbigt om det finns många på bussen redan, och man tvingas sitta bredvid någon. När jag var mindre och detta hände letade jag främst efter tjejer att sitta bredvid. Det blev enklare så för jag känner (och kände) mig obekväm bland män. Sedan slängde man ur sig ett "Hej, kan jag få sitta här?" och dem kollade alltid upp och nickade eller flyttade sin väska."

Många av våra kommentarer handlar om att den största otryggheten kommer från andra elever. Vi lyfter fram följande punkter där våra egna beteenden behöver uppmärksammas:

- Alla elever är inte snälla. Elever ska inte mobba eller reta andra elever. Alla ska känna sig trygga på skolbussen.
- Vi ska inte störa varandra genom att t.ex. spela för hög musik eller ljud eller skrika.
- Vi är för många elever och platserna räcker inte till. Ibland för att det är läskigt att fråga om man får sitta bredvid någon man inte känner. En del av oss står hellre än att fråga och få ett "nej".
- Vi får inte kasta saker på varandra eller föraren.
- Äldre elever måste vara goda förebilder för de yngre elever. Yngre elever ska inte behöva vara rädda för de äldre eleverna.

Förslag för att göra skolbussen bättre

"Sluta åka långgrunda. Man mår väldigt illa och är spyfärdig av att åka runt på så många småvägar."

Vi har många förslag som vi vill att ni vuxna funderar på:

- Det borde finnas en vuxen som följer med bussen och hjälper till med ordning och att vi känner oss trygga.
- Vi funderar över om någon kan prata med föräldrarna till de elever som inte sköter sig på skolbussen och om en stökig elev kanske inte ska få resa med skolbussen under ett tag.
- Det bör finnas adresser i bussen till alla oss elever så att chauffören inte ska behöva fråga oss var vi bor.
- Se till att alla skolbussar kommer i tid.
- Berätta tydligt för oss om busstiderna så att vi inte missar skolbussen.
- Fundera över om det skulle kunna finnas bestämda platser i skolbussen för att skapa mer trygghet.
- Anpassa bussarna efter när skolan börjar och slutar så att vi inte behöver vänta så länge. Vi gillar inte att behöva vara på skolan 45 minuter innan skolan börjar eller vänta 45 minuter efter att skolan har slutat.
- Använd gärna flera och mindre bussar så att vi inte behöver åka så långa omvägar.
- Var beredd på att det blir is och snö varje vinter, så att ni ändå kan hålla tiderna.

Önskelista och förslag inför framtiden

Vi har en del tankar om hur skolbussarna i framtiden kan bli bättre och våra förslag är stora och små, realistiska och fantasifulla:

- I framtiden fungerar busskortet varje gång. Både när man ska från och till skolan.
- Skolbusskortet ska finnas i appen så att man kan använda appen om man har tappat eller inte hittar skolbusskortet.
- Skolbusskortet ska kunna användas när som helst och i hela länet.
- Alla bussresor skulle vara gratis för barn och ungdomar.
- Vi kommer på ett sätt så att de som är åksjuka alltid får sitta där framme i bussen.
- Fundera över möjligheten att ha mat och dricka på bussen. Om det finns godis ska det räcka till alla elever.
- I framtiden hämtas alla elever där de bor och behöver inte gå långt och längst farliga vägar för att komma till skolbussen.
- Det skulle vara trevligt med stolar med massagefunktion och värme.
- Det skulle kunna finnas tv-skärmar med filmer eller något att titta på.
- Det skulle vara lätt att ta med en kompis på skolbussen så att vi kan leka efter skolan även när vi åker skolbuss.
- Alla säten ska ha laddstationer.
- Alla bälten ska fungera alltid.
- Fundera över en krok vid varje plats.
- Ha gardiner vid varje fönster om man är trött och vill sova.
- Ha bås i bussen.
- Alltid miljövänliga bussar i framtiden.
- Varför inte helikopterbussar som kan köra oss snabbt och direkt hem?
- Tänk om skolbussen också kunde ha elskotrar till och från skolbussen?
- Det skulle finnas speciella vägar för bussarna överallt så att skolbussen kommer fram i tid, även på vintern.
- Det blir lättare att ta skolbussen även om eleven inte är anmäld till just den turen, speciellt om det finns syskon som slutar vid olika tider.
- Det blir lättare för elever som behöver hoppa av på andra ställen, t.ex. kulturskolan eller idrotten så att det går att delta i dessa aktiviteter även om man bor utanför tätorten.